

Uvodni nagovor na konferenci Plana B za Slovenijo: Odpiramo prostor za zeleni razvojni preboj

Leta 2012 smo v simbolno pomenljivem trenutku. Trenutku, ko se moramo ozreti nazaj na konferenco v Rio 92, oceniti njena izhodišča in zapuščino. Tudi po dvajsetih letih Rio 92 ostaja prelomni trenutek, v katerem smo ljudje iz vseh koncev bili sposobni v enotnosti prepoznati globalne izzive in na njih odgovoriti s konkretnimi pobudami in smernicami. Kakorkoli simpatična se nam zdi simbolna moč tega trenutka, pa nikakor ne moremo mimo dejstva, da se zavez ciljev tisočletja ni dosledno spoštovalo. Res je sicer, da se je v 20 letih število ljudi pod mejo absolutne revščine občutno zmanjšalo (za 500 milijonov), da se zvišuje delež vključenih v osnovno šolstvo, izboljšuje oskrba s pitno vodo... Na drugi strani pa se je na celi črti zanemarjalo zahteve po skrbi za okolje in tranziciji v trajnostni razvoj. Od 90 pomembnejših okoljskih ciljev smo tako izpolnili 4.

Prav gotovo pa v tem času ni počivala znanost. Splošna ugotovitev je, da je antropogeni vpliv na večino naravnih sistemov presegal okvire okoljskih kapacitet.

Če pa se bolj posvetimo znanosti podnebnih sprememb, danes bistveno bolje razumemo klimatsko dinamiko. Posledično imamo tudi celovitejše modele, ki dobro rekonstruirajo temperaturni in ogljični potek v preteklosti, torej so verodostojni za napovedovanje trendov v prihodnosti. Najbolj pomenljive ugotovitve preteklih desetletij lahko povzamemo v dveh točkah:

- Velik del znanstvene sfere meni, da za ohranjanje podnebnega ravnovesja (status quo) koncentracija CO₂ ne sme presehati 350 ppm. Danes smo na 394 ppm.
- Na drugi strani bo po scenariju, ki velja kot najbolj optimističen od dosegljivih (B1), do konca stoletja koncentracija CO₂ dosegla 540 ppm. S takšno koncentracijo bi se najbrž izognili najhujšim posledicam klimatskih sprememb. Kaj to pomeni? Pomeni, da bo navkljub 540 ppm do konca stoletja na svetu 3 milijarde ljudi brez dostopa do pitne vode in da se bo absolutna revščina povečala za 600 milijonov. Poudarjam, da so to prognoze za scenarij, ki ga skoraj nihče ne smatra za dosegljivega.

Če danes lahko slavimo majhne zmage v borbi z revščino, umrljivostjo otrok in univerzalno osnovno izobrazbo, je v obstoječi perspektivi to slavlje zgolj začasno. Ignoranca do sedmega tisočletnega cilja namreč ni samo ignoranca do okolja, temveč je ignoranca do vseh zavez. Zanemarjanje problematike podnebnih sprememb na dolgi rok pomeni izničenje ostalih najpomembnejših dosežkov Ria 92.

Dan pred začetkom Ria+20 zato sam ne pričakujem nobenih presenetljivih sprememb v politiki. Zagotovo bodo naredili krasno konferenco z nekaj pompoznimi govori. A to smo videli že nešteto krat. Nazadnje na podnebni konferenci v Durbanu 2011, ko so se naši predstavniki dogovorili, da do leta 2020 ne bodo ukrepali. Do leta 2020 se bo problem podnebnih sprememb torej najbrž reševal predvsem simbolno, z nekaj regionalnimi

pobudami, medtem ko odločne reakcije, ki jo krvavo nujno potrebujemo, ne moremo pričakovati.

Ne glede na grozeče obete pa se ne smemo prepustiti malodušju, predvsem pa ne smemo pristati na izključno simbolno reševanje problemov, ki so sistemski. Ukrepi, kot sta reciklaža ali promocija čistejših prevoznih sredstev, res dvigujejo kolektivno okoljsko ozaveščenost, vendar imajo kot taki po drugi strani zanemarljiv doprinos pri zniževanju emisij in celo vzbujajo lažni pokroviteljski občutek, da smo res nekaj storili za okolje. Nikakor se ne smemo zadovoljiti s projekti, ki nas bodo preobrazili v zelene kameleone; navzven zavzete skrbnike okolja, v realnosti pa oklevajoče kritike ogljične družbe.

Sploh pa se ne moremo zadovoljiti s simbolnimi projekti, dokler se brez naše privolitve nekje v ozadju sprejemajo odločitve kot je TEŠ 6, ki ni samo okoljska bomba, ampak postavlja pod vprašanje demokratično verodostojnost najvišjih institucij. Izzivi terjajo, da razmišljamo izven ustaljenih okvirjev ne glede na poslušnost tistih, ki imajo politično moč za spremembe. Ni na nas, da moledujemo ali se pogajamo za ugodno rešitev, ker se z znanstvenimi dejstvi ne da pogajati. Odločno in vztrajno moramo zahtevati, da se projekti, kot je TEŠ 6, ustavijo. Zato, ker ne delamo za partikularne »hipijevske« interese, ampak ker se zavedamo, da je trajnostna politika v univerzalnem interesu vseh ljudi.

Pri okoljskih problematikah in predvsem pri podnebnih spremembah ne gre za probleme, ki jih lahko rešujemo izključno na simbolni ravni ali z dobro voljo. Smatram, da 6 programov zelenega razvojnega preboja gre v smer sistemskih reform na področju izkoriščanja naravnih virov in javnega dobrega. So odlično izhodišče s strokovnimi referencami. Zdaj pa je na nas, da izpilimo strategijo in aplikacijo predlaganih rešitev, nato pa zahtevamo njihovo uveljavitev.

Aljoša Slameršak